

burgske og Luthers lille Katekismus osv. osv., kirkelige Symboler, som ere 1500 og 500 Aar gamle. Det vilde blive en Anstalt for aandelig Forsumpning og Tyranni, som jeg tror, vi maa bede Vorherre bevare den danske Befolkning for, og som er i den Grad i Strid med alt, hvad de kirkelige Frihedsmænd og deres Høvding, Grundtvig, søgte at vinde den danske Befolkning for.

Formanden: Det forekommer mig, at det foreliggende Lovforslag ikke giver tilstrækkelig Anledning til at tage en indgaaende Debat op om Kirkeforfatnings-spørgsmaalet.

Borgbjerg: Det har heller ikke været min Mening. Den ærede Ordfører nævnte dog, at han kunde have gjort det, men at han vilde ikke gøre det ved denne Lejlighed. I og for sig maa jeg finde, at Spørgsmaalet om en Kirkeforfatning meget vel hører ind under Lovforslagets Ramme, men jeg skal respektere den højtærede Formands Ønske og ikke komme videre ind paa denne Sag, jeg havde ogsaa tænkt kun at gøre det antydningvis.

Jeg vil da slutte med at sige, at medens det, som alle Kirkefrihedens Venner ville, var Lærefrihed, Afskaffelse af Læretvang, Afskaffelse af Præsteløfte — det kæmpede de for, det lød den berømte Askovadresse paa osv., det var i Vestres unge Frihedsdage —, saa er der nu Tale om en Kirkeforfatning, hvor samtlige Medlemmer af den kirkelige Rigsdag skulle edfæstes eller forpligtes til alle de ældgamle Symboler, til en Bekendelse, der lærer, at udøbte Børn ere fordømte til evige Pinsler, der lærer, at alle de ere fordømte, som sige, at der er en Ende paa de fordømte Menneskers og Djævlens evige Pinsler. Og saa siger jeg: Hvor ere vi komne hen?

Formanden: Der er jo ikke forelagt et saadant Forslag.

Borgbjerg: Dermed har jeg faaet sagt det, jeg vilde, om selve Kirkeforfatningssagen. Mit Ideal er fremdeles Demokratiets Ideal fra 60erne, 70erne og 80erne: en kirkelig, meget mulig stykkevis, Frihedslovgivning, der efterhaanden løste Baandene og frigjorde det kirkelige fra det borgerlige ved en Række kirkelige Frihedslove. Derved vilde vi komme ind i en vis Kirkeforfatningstilstand, og Grundloven vil være fuldt opfyldt.

Hvad den juridiske Opfattelse af dette Spørgsmaal angaar, henviser jeg til en udmærket Bog af afdøde Pastor Monrad, som gennemgik hele denne Grundlovsparagrafs Historie og Forudsætninger og endte med at sige — hvis jeg ikke husker fejl —, at man ikke vel kunde slaa en bestemt Fortolkning fast, men at meget talte for den grundtvigske Opfattelse, at denne Grundlovsparagraf ingenlunde foreskriver en Kirkeforfatning i mere eller mindre klerikal Forstand, men meget godt kan forenes med, at man efterhaanden gennemfører den ene kirkelige Frihedslov efter den anden og derved kommer ind i en Kirkeforfatningstilstand, hvis Form det er Rigsdagens Sag at bestemme, vi ere suveræne Herrer over, hvorledes Formen skal være. Jeg tror, at den Lovgivning, som blev indledet i 1903, assisteret af det kirkelige Udvalg, nu i 5—6 Aar har bidraget til at forsinke den Vej, som man kom ind paa i Halvtredserne og Tresserne, og som burde have været fortsat — jeg nævner et saadant Spørgsmaal som det om borgerligt Ægteskab. En Fortsættelse ad den kirkelige Frihedslovgivnings Vej vilde det have været at indføre Lærefrihed, Afskaffelse af Symboltvangen, som var det, Grundtvigs Venner Landet over kæmpede for i saa mange Aar, og ligeledes at faa almindeligt borgerligt Ægteskab indført. Det er ikke sket, skønt Venstrereformpartiet med det ærede Medlem fra Ringkøbing i Spidsen, den nuværende Justitsminister og flere andre interesserede sig levende derfor i Halvfemserne og senere ogsaa som Regering rejste Spørgsmaalet.

Vi vedtog her i Tinget gentagne Gange, tror jeg, et Forslag om almindeligt borgerligt Ægteskab. (*En Stemme:* Tvungent!) Ja, almindeligt borgerligt Ægteskab eller tvungent, hvad man nu vil kalde det. Det strandede i det andet Ting, og dermed blev Sagen skrinlagt og er skrinlagt den Dag i Dag. Det er en Fallit, en ren Fiasko, hvormed denne Side af Venstrereformpartiets Lovgivningsvirksomhed er endt. Men angriber man dette, siges der: Nu er der et kirkeligt Udvalg, som har overvejet denne Sag, nu maa vi have hele Kirkeforfatnings-spørgsmaalet op, inden man kan skride til at gennemføre et Lovforslag om almindeligt borgerligt Ægteskab. Men det er fuldkomment i Strid med Vestres tidligere Program paa dette Punkt, idet man netop mente, at man skulde forberede fornuftige og frie Kirkeforfatningsforhold ved en saadan stykkevis Lovgivning. Vi fik